

Zeitschrift: Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum
Herausgeber: Litteris Conradi Orellii et Soc.
Band: - (1752)
Heft: 27

Artikel: Ioh. Georgii Altmanni exercitatio philologica in quaestionem, an
Apostolus Paulus Ephesi cum bestiis pugnaverit?
Autor: Altmannus, J. Georgius
DOI: <https://doi.org/10.5169/seals-394725>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften auf E-Periodica. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen sowie auf Social Media-Kanälen oder Webseiten ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. [Mehr erfahren](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. La reproduction d'images dans des publications imprimées ou en ligne ainsi que sur des canaux de médias sociaux ou des sites web n'est autorisée qu'avec l'accord préalable des détenteurs des droits. [En savoir plus](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. Publishing images in print and online publications, as well as on social media channels or websites, is only permitted with the prior consent of the rights holders. [Find out more](#)

Download PDF: 24.04.2026

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

JOH. GEORGII ALTMANNI
EXERCITATIO PHILOLOGICA

In Quaestionem,

An Apostolus Paulus Ephesi cum Bestiis
pugnauerit?

*Ad illustranda Loca 1. Cor. XV. 32. 2. Cor. I. 9.
& 2. Tim. IV. 17.*

ARGUMENTUM.

§. I. **Q**uæstio proponitur. §. 2. Prima Interpretum sententia, quæ statuit per bestias homines malos & feroces esse intelligendos describitur & rejicitur. §. 3. Secunda sententia, qua statuitur Paulum revera cum bestiis pugnasse exhibetur. §. 4. Eadem hæc sententia examini subjicitur & confutatur. §. 5. Tertia sententia, qua statuitur, hostes Pauli equidem id cogitasse & egisse ut ad pugnam cum bestiis damnaretur, sed Deo providente irritò consilio, describitur. §. 6. Difficultates contra hanc interpretationem afferuntur. §. 7. Deylingii difficultates proponuntur & expenduntur. §. 8. Difficultates Deylingii & Pearsonii ulterius discutiuntur, & ad illas respondetur. §. 9. Ad quæstionem de jure Civitatis Apostoli respondetur. §. 10. Sensus loci 2. Cor. I. 9. exponitur. §. 11. Locus 1. Tim. IV. 17. producitur, variæ sententiæ proponuntur. Per Leonem, à quo liberatus fuit Paulus, non Neronem, sed bestiam, cui proponendus fuerat Apostolus intelligendam statuitur. §. 12. Brevis Applicatio subjungitur.

§. I.

Vetus est quæstio, & ad hunc usque diem doctorum virorum agitata disquisitionibus, quo sensu intelligenda sint verba Pauli 1. Cor. 15. 32. Ἐι κατὰ ἀνθρώπων ἐθνηρωμαχισα ἐν Ἐφέσω, si quantum in hominibus situm erat, adversus bestias pugnari Ephesi, & 2. Cor. 1. 9. Τὸ ἀπόκρημα τῆ θανάτου ἐσχάκαμεν, decretum mortis habuimus. Tres occurrunt interpretationes, inter se diversæ.

Prima illorum est, qui statuunt, metaphoricam esse Pauli locutionem, illumque malos homines pro bestiis accepisse. Altera contendit, Paulum omnino cum bestiis decertasse. Tertia verba Apostoli equidem ad literam intelligit, sed malum hominum propositum, Deo benigne providente, fuisse impeditum affirmat. Quid jam de unaquaque habendum sit, brevi disquisitione inquirendum est.

§. II.

Primam sententiam defendunt Veteres & posterioris ætatis plurimi Viri docti, ingenio & doctrina inclyti, *Heinsius*, *Witsius* aliiquæ. Verum equidem, quod non sit insolitum Scriptoribus sacris & profanis malos, multisque criminibus onustos homines *bestias* vocare, ut id pluribus exemplis *Henr. Majus, fil.* Observat. Sacr. Lib. 1. p. 78. &c. docet Damus hoc, & utraque largimur manu, exempla frequentissime occurrere apud Scriptores optimæ notæ, nec non apud ipsum Demosthenem, ubi vitiosi & perditii homines cum omnis generis bestiis comparantur; sed hæc nondum probant,

Paulum hoc loco de hominibus scelestis potius fuisse locutum, quàm de bestiis, cum quibus sæpe hominibus ad infauſtam pugnam damnatis, decertandum fuerat, nec locus producit, quo probetur, disceptationem aut certamen, cum teterrimæ indolis hominibus *Ἐπιπομαχίαν* fuisse vocatum: potior autem ratio hæc est, quod huic ſententiæ accedere non poſſimus, quia monente ad hunc locum *Pareo*, à literali ſignificatione recedendum non eſt, ubi naturalis commode adhiberi poteſt. Res eſt etiam omnibus interpretibus ſatis nota & cognita, à ſenſu Grammatico & reali nunquam in Scripturæ interpretatione eſſe recedendum, niſi clarum & manifeſtum ſit, quod nos loci alicujus ſenſus & melior interpretatio ad allegoricum vel metaphoricum deducat.

§. III.

Aliam ſententiam propugnauit Vir de bonis literis optime meritus, haud ita pridem nobis ereptus *Jacobus Elſnerus*, Obſervat. in N. T. Tom. II. p. 131. cujus verba damus. „ Plerosque in-
 „ terpretes recentiores maxime in eam ſententiam
 „ ingredi video, hanc Pauli *Ἐπιπομαχίαν* non
 „ de pugna cum beſtiis, ſed immanibus homini-
 „ bus Ephēſiis (Actor. XIX.) exponendam eſſe,
 „ hoc potiffimum argumento inducti, quod Lu-
 „ cas in Actis nullam rei tam memorabilis men-
 „ tionem injecerit; tamen fortiora ſunt, quæ
 „ pro alia ſententia, hæc ad literam eſſe intelli-
 „ genda militant; & primo Apoſtolus tantam
 „ fuiſſe *Ἐπιπομαχίαν* ſignificat, quam ſuſtinere
 „ non

„ non potuisset, nisi animum addidisset vitæ in
 „ resurrectione accipiendæ spes & fiducia, itaque
 „ gravior fuit, quam dimicatio cum violentis
 „ hominibus, qualis ei cottidie fere erat subeun-
 „ da, quamque gravissimam subierat Hieroso-
 „ lymis, ubi à Judæis pæne discerptus fuisset.
 „ Actor. 23. 10. Deinde omnino cum bestiis
 „ aliquando pugnasse videtur, ut patet ex ejus
 „ verbis 1. Cor. 4. 9. cum ait, *arbitror enim,*
 „ *quod Deus nos ultimos Apostolos spectandos exhi-*
 „ *buerit, tanquam morti addictos, quia theatrum*
 „ *facti sumus mundo, angelis, & hominibus,*
 „ quod Apostolus Ephesi factum docet. De-
 „ nique in silentio Lucæ nihil præsidii invenit
 „ contraria sententia, cum Lucas omnia pericu-
 „ la non enumeraverit & Paulus ipse plura me-
 „ moret, 2. Cor. 11. 25. & in Actis 19. 10.
 „ Biennium exegisse Ephesi dicitur, ecquis autem
 „ credat, tanto temporis spatio non plura gesta
 „ fuisse, commentariis dignissima? Imò ipsa illa
 „ cum pessimis hominibus contentio non ab illo
 „ recensetur, quæ contigit cum Demetrio, quia
 „ serius contigit, post epistolam scriptam, anno
 „ LVII. ut ostendit *Pearsonius* in Annalibus Paulinis
 „ & *Millius*. Ita re vera cum bestiis pugnavit Pau-
 „ lus, atque ex eo mortis periculo divino bene-
 „ ficio liberatus fuit, ἐκ τῆς θανάτου τέτης, ex hoc
 „ mortis genere. 2. Cor. 1. 8. 9. sic ut bestia im-
 „ missa aut occisa ab Apostolo, aut impedita fue-
 „ rit divinitus, quominus in Paulum impetum
 „ faceret, ut Leones Dan. 6. 23. &c. “ In hanc
 „ sententiam abeunt plures, nec ejus auctor habend-
 „ us est *Elfnerus*, cum jam beatus *Lutherus* assum-
 „ ferit, Paulum cum bestiis decertare coactum fuisse,
 „ quam

quam eandem sententiam etiam suam fecit *Lighthfootus* Hor. Hebr. in 1. ad Cor. cap. 15. 32. Oper. Tom. II. pag. m. 923. In hoc verò differt Vir doctus, quod putet, hoc certamen evenisse non eo tempore, quo tumultus Ephesinus à Demetrio fuit concitatus, quam difficultatem jam mittimus.

§. IV.

Hanc viri doctissimi sententiam equidem ea parte assumimus, qua statuit verba Apostoli ad Literam & non metaphoricè esse accipienda: quod autem Paulus horrendam illam pugnam publicè sustinuerit, nobis neutiquam videtur verosimile, cujus rei rationes obveniunt non levis ponderis: Illa quidem, quod talis *ἄγριονομαχία* nusquam nec a Luca, nec ab ipso Paulo recenseatur, non exigui ponderis esse videtur: illa autem quod ipse Vir divinus dicat, se *κατὰ ἀνδρῶπων* tantum pugnasse, & decretum mortis, quod autem à cœlesti manu irritum factum est, habuisse disertè referat, nos movet, quominus Viro doctissimo accedamus. Dicendum ideò, Pauli inimicos rem equidem eò deduxisse, ut inimici decreverint eum cum bestiis ad pugnam ablegare, sed propositi executionem rescissam fuisse. Majus adhuc, quominus *Elseri* accedamus sententiæ, pondus affert Pauli liberatio, qui enim feris ad certamen relinquebantur, vivi ex amphitheatro non dimittebantur, sed ad mortem damnati, per tantum temporis spatium depugnabant, usque dum certa morte occumberent. Probe enim notandum, quod tria apud veteres fuerint bestiariorum genera, ut res in vulgus nota; Primum ex illis constabat

stabat hominibus, qui vitam & sanguinem suum venalem habebant, & pro certa argenti summa in arenam descendebant, atque his omnino una vel altera bestia confecta, missio dabatur. Secundum illorum erat, qui ob crimina ad pugnam cum bestiis damnati erant, ut cum iis armati decertarent, & his rarò admodum dabatur venia, quia ad mortem erant destinati. Tertium hominibus nequissimis erat destinatum, & hi inermes potissimum feris dilacerandi objiciebantur. Ex his facile conficitur quod de secundo *Ἐπιτομῆς* genere sermo sit, atque ad hoc Christianos frequentissimè condemnatos fuisse, nobis Ecclesiæ annales referunt, & probatione non indiget.

§. V.

Tertiam ideò nostram facimus sententiam, qua ponitur Paulum equidem impio inimicorum proposito feris ad pugnam proponendum fuisse, sed virum divinum propitiâ Dei manu, quæ Apostolum in emolumentum Ecclesiæ ulterius superstitem voluit, fuisse liberatum, & huic sententiæ accedit *Hammondus* in Notis N. T. ad hunc locum.

„ Exemplum damnationis ad certamen cum be-
 „ stiis habemus in hac eadem Asia, & quidem
 „ primis illis Religionis Christianæ temporibus,
 „ ex epistola Ecclesiæ Smyrnenfis, de martyrio
 „ Polycarpi, ubi narratur plebem flagitasse ab
 „ Asiarcha ut emitteret Leonem in Polycarpum.
 „ Jam autem Paulum damnatum fuisse ad id sup-
 „ plicium, aut saltem plebem eum depoposcisse
 „ ad eas pœnas, liquere potest. 1. Ex disertis
 „ ejus verbis, 2. Cor. 1. 9. *Ipsi apud nos decre-*
 tum

„ *tum mortis habuimus*, à qua tamen Deus eum
 „ liberavit, ut subjicit. 2. Ex phrasi κατ' ἀνθρώπων
 „ *secundum hominem*, hoc est, ὅσον τὸ εἰς ἀνθρώ-
 „ πους, *quantum ad homines pertinebat*, ait Theophy-
 „ lactus; quod respondet locutioni ἐν ἑαυτοῖς apud
 „ nos ipsos, quæ in 2. ad Corinthios occurrit.
 „ Homines rem decreverant, sed Deus eum eri-
 „ puit periculo, quod exprimit Paulus resurrec-
 „ tione mortuorum, & liberatione ex illa morte
 „ v. 10. Eodem sensu occurrit κριθῆναι κατ' ἀν-
 „ θρώπων. 1. Petr. 4. 5. & τὸ κατ' ἐμέ. Rom.
 „ 1. 15. *quoad mihi licuit*. 3. Ex historia quæ nar-
 „ ratur Actor. 19. ubi versu 29. dicuntur Ephesii,
 „ cum tota urbs tumultuaretur, consentientes in
 „ theatrum confluxisse, in quo cruenta ejusmodi
 „ spectacula exhiberi solebant, atque eo traxisse
 „ Cajum & Aristarchum, Pauli comites, quo etiam
 „ Paulus abductus fuisset, si in eorum manus in-
 „ cidisset, aut si passi essent Christiani, illum ad
 „ eos prodire, v. 30. Cum verò Asiarchæ qui-
 „ dam Paulum, non sine singulari providentia
 „ divina, nonnulla benevolentia prosequerentur,
 „ v. 31. miserunt ad eum qui monerent, se ei
 „ auctores esse, ut domi se contineret, cum plebs
 „ decrevisset eum, si eo se conferret, θηριομαχίᾳ
 „ exponere. “

§. VI.

Haberet forsan hæc sententia consensum pro-
 pemodum universalem, nisi obstarent rationes,
 quæ illam quibusdam viris doctis minus proba-
 bilem reddunt. Potissima est, quam etiam vehe-
 menter urget *Deylingius*, Observat. Sacr. Tom. I.
 Exercit.

Exercit. 63. p. 342. quod hæc prima ad Corinthios Epistola scripta fuerit antequam Demetrius tumultum suscitaverat, atque in hanc sententiam secedit etiam *Job. Pearsonius* in *Annalib. Paulinis* pag. 15. qui putat, Epistolam Pauli ad Corinthios fuisse exarata; ante tumultum à Demetrio suscitatum. Secat ideò *Pearsonius* tempus commemorationis Paulinæ in duas partes, unam quidem antequam scripserat Epistolam, alteram autem post exaratas ad Corinthios literas. Ad difficultates quæ *Hammondi* sententiæ opponuntur *Vic doctiss.* nihil respondet, illas tamen ipsi plane fuisse incognitas probabile non est; potius ideo credendum, ipsum fuisse persuasum objectiones illas tam levis esse momenti, ut illarum responsioni facile potuerit supersedere. Quid autem ad hæc responderi debeat, quæ à *Deylingio* & *Pearsonio* adducuntur, breviter examinandum est, ut hæc nostra sententia ab illis liberetur objectionibus, quæ illam incertam facere videntur.

§. VII.

Primò quidem *Rever. Deylingii* sententiam examinandam esse existimo, qui loc. cit. hæc habet.
 „ Ego quidem in eam ducebar opinionem, Paulum cum bestiis quidem non pugnasse, nec
 „ actu ipsis objectum fuisse, attamen pro bestiarum, tumultu Ephesi excitato, habitum & à
 „ furente populo condemnatum, dignumque visum fuisse, qui feris objiceretur, & huc pertinere suspicabar historiam quæ descripta est Act.
 „ 19. 24. sed paulo post re accuratius expensa,
 „ deprehendi hanc explicationem temporum rationi

„ tioni adversari, nam prior ad Corinthios Epi-
 „ stola ante factam à Demetrio seditionem scrip-
 „ ta ad eosque perlata fuit, id quod exinde ma-
 „ nifesto apparet, quia Paulus eam conscripsit non
 „ Philippis, uti subscriptio Græca & Syriaca ha-
 „ bent, sed Ephesi, ut habet interpretes Arabs.
 „ Hoc ipse Apostolus innuit, cum I. Cor. 16. 8.
 „ ait; *permanebo Ephesi, usque ad Pentecosten.* Fuit
 „ igitur tum Ephesi cum hæc scriberet, ubi per-
 „ manere adhuc vult, usque ad Judæorum Pen-
 „ tecosten, quomodo Chrysostomus, Theophy-
 „ lactus, & Oecumenius rectè observarunt, cum
 „ ajunt *Apostolum certiores facere Corinthios, ubi de-
 „ gat, & quamdiu ibi commoraturus sit.* “ Hæc
 viri doctissimi verba magnam equidem veritatis
 formam secum ferunt, interim tantam probatio-
 nis vim neutiquam habent, quantam habere uti-
 que deberent, ad probandum primam Pauli Epi-
 stolam ad Corinthios ante tumultum Ephesinum
 scriptam fuisse: Hoc equidem concedimus & utra-
 que manu largimur, subscriptiones Epistolarum
 Pauli non esse genuinas, quod dudum probatum
 à *Glassio* Philolog. Sacr. Lib. I. Tract. 4. Sect. 4.
 p. m. 344. ut & *Pritio* ejusque commentatore *Hof-*
manno & *Kappio* Introd. in N. T. p. 322. sed nul-
 lum inde peti potest argumentum, Paulum pri-
 mam ad Corinthios Epistolam suam, dum Phi-
 lippis commoraretur, non exarasse, dabimus ideo
 illam scriptam esse Ephesi, quod etiam est pro-
 babile, quia citius & facilius literæ Epheso Corin-
 thum, quàm Philippis mitti potuerunt, sed quid
 tum? Exinde tamen non sequitur Epistolam hanc
 ante turbas à Demetrio commotas scriptam fuisse,
 imo mihi potius exinde argumentum petendum
 esse

esse videtur, quod ad finem commorationis suæ, peractis & sedatis Demetrii clamoribus, posteriora demum primæ ad Corinthios Epistolæ capita fuerint literis consignata, cum enim Paulus docendo & Ecclesiam plantando apud Ephesios fuerit occupatissimus, res est admodum probabilis, quod per commoda intervalla hanc epistolam satis longam delineaverit, in quam mentem etiam dudum non sine ratione secedebat vir doctissimus *Joh. Pearsonius*. Res est præterea satis nota, quanto-pere hætenus viri eruditissimi de tempore scriptarum Pauli Epistolarum inter se differant, quod accurate in tabellis exhibuit *Justus Wesselus Rumpius* Comment. Crit. ad Libros N. T. pag. 121. & sequentib. Sunt autem ex altera parte etiam rationes, quæ suadent primam ad Corinthios, [ut vult communis subscriptio in Codicibus fere omnibus] Philippis fuisse scriptam, & ratio quæ nobis videtur omnium optima, peti potest ex eo, quod Paulus I. Cor. 16. 5. ad Corinthios scribit, *ego ad vos veniam ubi Macedoniam peragravero*, si jam eo tempore, quo hæc vir sanctissimus scripsit, Ephesi habitasset, vix videtur per tam longas ambages ad Corinthios abiturum fuisse per Macedoniam, cum brevi & facili transfretatione per mare Ægæum Epheso Corinthum petere potuisset: cum autem Philippi fuerit urbs Macedoniae, commodum erat Paulo ex hac urbe visitare loca reliqua hujus provinciæ & iis perlustratis per Thes-saliam & superiorem Achaïæ partem invisere Ecclesiam Corinthiacam. *Deylingius* putat se sententiæ suæ præsidium invenisse ex eo, quod Apostolus dicit, *se mansurum Ephesi usque ad diem Pentecostes*. Videtur, quod ex his aliquo modo col-

ligi possit, Paulum Epistolam apud Ephesios scripsisse, sed quis inde potest elicere, contigisse illud ante tumultum? Quis nobis explicabit, quantum tempus effluxerit inter diem absolutæ Epistolæ & festum Pentecostes? Hæc brevibus adducta sunt eo fine, ut lectori constet, quam incertum sit, quo in loco & quo tempore Apostolus primam ad Ecclesiam Corinthiacam Epistolam suam scripserit.

§. VIII.

Ergo tota quæstio quæ jam agitur, ea est, quam modo proposuimus, quo tempore Paulus primam ad Corinthios Epistolam literis consignaverit; locus ubi scripserit, quantum video, non valde discutiendus est. *Pearsonius* illam apud Ephesios ante turbas à Demetrio susceptas scriptam & missam fuisse asserit, sed paucos dies ex quo missa fuerat epistola & inter tumulum Demetrii intercessisse existimat; ita enim ordinem gestorum Apostoli apud Ecclesiam Ephesinam describit ad annum æræ Vulgaris LVII. *Paulus discessit in Schola Tyranni, Paulus subsistit in Asia, unde præmisit Timotheum cum Erasto in Macedoniam; Apollos cum aliis fratribus Corintho venit ad Paulum, per quos Corinthii miserunt Epistolam; Scribit primam ad Corinthias Epistolam cum Sostene, respondens Epistolæ Corinthiorum; Scribit Epistolam ad Galatas, per Demetrium Epheso pellitur, Asiam relinquens postquam per triennium ferme totum ibi laborasset.* Dabimus ergo *Pearsonio* & *Deylingio*, Ephesi consignatam esse primam ad Corinthios epistolam; sed statim post finitas
tur.

turbas, quæ ultra sex dies non durarunt, ut ex Lucæ descriptione colligimus, nihil enim certi obijci potest, quod hanc nostram assertionem turbet. Ponamus autem, verba Pauli, I. Cor. 15. 32. *adversus bestias pugnavi Ephesi*, de malis tantum & Paulo infensis hominibus intelligenda esse, quis dixerit alios per totum tempus, quo Paulus apud Ephesios commoratus fuit, homines bestiarum more furentes inveniri, nisi Demetrium & asecclas ejus; Hinc semper eo redeundum erit, Paulum aut veram *θηριομαχίαν*, aut Demetrium bestiarum more in Paulum ferociter insurgentem, intelligi voluisse. Bis apud Ephesios Evangelium prædicavit Paulus, ut aperte colligimus ex Actis, prima vice cum ad hanc urbem accederet Act. 18. 19. altera vice Act. 19. 1. sed nusquam legimus, quod aliquam contradictionem aut persecutionem passus fuerit, quam in fine commorationis, quæ Demetrio auctore suscitabatur: hæc cum certa sint, semper eo recurrendum erit, Paulum hoc loco, quem illustrandum selegimus, aut de *θηριομαχία* reali aut allegorica loqui, quæ una eadem est pugna & idem vitæ periculum. In eo conveniunt interpretes omnes, quod Paulus alludat ad ea quæ ipsi apud Ephesios contigerunt, nihil ergo refert, an de reali vel allegorica *θηριομαχία* fuerit locutus, quia eædem semper difficultates, cum tempus idem apud utramque, & ideò difficultatem nullam evitant, qui allegorice locutum fuisse Apostolum existimant, probandum ergo illis nobiscum, totam primam ad Corinthios Epistolam scriptam esse post turbas Ephesinas; præferimus ob hanc etiam rationem sensum literalem allegorico: ex

his jam iterum concludimus sensum verborum Apostoli hunc esse, Demetrium cum affectis id omni conatu & fervore, & quantum in ipsis situm erat egisse, ut vir sanctissimus in amphitheatro ad mortem usque cum bestiis pugnaret, sed Deum mala illorum consilia irrita fecisse.

§. IX.

Ne autem quis nos oblivionis aut negligentiae accuset, brevibus adhuc significatio vocis κατὰ ἀνθρώπου, indaganda & exponenda erit, idque eo magis faciendum nobis incumbit, cum diversissimae significationes à quibusdam interpretibus, quae à vero & rationali sensu longe recedunt, his vocibus tribuantur. Nostrum non est verba longa & ad nihil conducentia describere: omnes autem variantes opiniones collegit *Job. Kindlerus* Dissert. de Pauli ἑπισημ. Tom. II. Thes. Philolog. *Menthenii* p. 577. & post eum *Severin. Lintrupius* Tom. II. Thesaur. Philolog. *Ikenii* p. 856. ad quos avidum lectorem remittimus. Ex omnibus autem diversis explicationibus nulla est, quae mentem Pauli clarius tradat, & simplici vocum interpretationi, ut apud Scriptores S. & profanos saepius occurrit, melius respondeat, nisi ea quam dedit *Hammondus*. Paulus eadem hac scribendi ratione utitur Rom. I. 15. τὸ κατ' ἐμὲ, quantum ad me, vel quantum in me situm est, ego sum promptus ad Evangelium praedicandum. Eodem sensu occurrit Ephes. 6. 21. ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμὲ, τὴν πράξω, ut autem sciatis & vos ea, quae me spectant, quid faciam &c. Eandem autem has duas voculas hac ratione conjunctas significacionem

nem

nem etiam apud Scriptores profanos habere probavit *Raphelius* *Observat. Sacr. ex Herodoto* p. 411. ita enim hic Scriptor Lib. VII. p. 496. τὸ κατ' ἡμέας, τὰδε πάντα ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται. *Itaque quantum in vobis est, omnia hæc Barbaris possideantur.* Et iterum Lib. V. p. 376. ἕπως τὸ κατ' ἡμέας ἔσαι ἢ Ἰωνίη ἐλευθέρη, *ut quantum in nobis situm est, Jonia libera sit.* Hæc adduxisse apud sanum lectorem sufficit, nec majori probatione opus habet nostra interpretatio.

§. X.

Nostrium jam non est ad quæstionem respondere, an Paulus quâ civis Romanus potuisset ad *θηριομαχίαν* condemnari? Ad hanc respondent illi qui statuunt, quod revera cum bestiis depugnaverit, cum autem nostra sit sententia & assertio, Paulum non realiter cum feris pugnasse, sed Demetrium ejusque amicos aliosque cultus Dianæ asseclas id egisse, ut Paulus ad pugnam cum bestiis condemnaretur, sed irrito molimine, nostrum non est hanc objectionem solvere: Afferimus tamen exempla proflare plurima, quæ docent tempore Cæsarum *Legem Porciam*, qua prohibitum erat, ne civis Romanus ad virgas vel mortem raperetur, sæpius violatam fuisse, ut ipsius Pauli exemplo apud *Lystrenses* aliisque constat, hinc non unus tantum, sed plures Christiani, qui Jure Civitatis gaudebant, ad certamen cum bestiis damnati fuerunt, & inde justa lamentatio *Eusebii Hist. Eccl. Lib. VII. cap. 11.* quod Christiani contra omnia humanitatis & Civitatis Romanæ Jura ad crudelissimas mortis pænas rapiantur.

§. XI.

Spectavimus hactenus quisnam sit sensus verborum Pauli cum ait, *quod quantum in hominibus situm erat, depugnaverit Ephesi cum bestiis*, ulterius jam procedimus, ad indagandum sensum verborum Apostoli, cum ait, 2. Cor. 1. 9. *Sed ipsi apud nos decretum mortis habuimus, ne consideremus in nobis ipsis; sed in Deo resuscitante mortuos.* Dubium nullum est, quin Paulus in his ad easdem illas adversitates modo descriptis, quæ ipsi apud Ephesios contigerant, respexerit, nec illæ ærumnæ latebant Corinthios, quia propter proximitatem loci, tum etiam ex communiione Ecclesiæ Ephesinæ cum Corinthiaca, omnia innotescebant, quæ viro sanctissimo passim eveniebant; revocat ideò eis in mentem quæ jam in fine præcedentis Epistolæ ad eos perscripserat. Paulus fatetur, tam afflictam & ærumnosam fuisse conditionem suam apud Ephesios, ut de vita plane desperaverit, cum ait se apud se ipsum habuisse ἀπόκριμα τῆ θανάτου, *sententiam mortis*, & ita recte interpretes, nec aliter Hesy chius, in suo Lexico, ubi ἀπόκριμα reddit per κατάκριμα & Ἰησον *condemnationem, sententiam.* Sed plura ad hanc vocem J. Casp. Suicerus in Thesaur. Tom. I. pag. 455. Si jam mentem Pauli loquentis inspiciamus & paulò accuratius examinemus, videbimus, eum his verbis, *apud nos decretum mortis habuimus*, significare voluisse Corinthiis, atram tam ubique eum circumdedisse ærumnarum & hostium nubem ut pro temporis & loci circumstantia, sibi nihil quam certam & præsentissimam mortem potuerit promittere, & quod nulla plane spes ulla vitæ amplius afful-

affulserit, sed hoc Deo ita providente factum, ne fiduciam ullam vel spem in propriis viribus vel amicorum præsidio vel ulla alia ope humana quæreret. Sensus autem non est, quod sententia mortis à Judice contra ipsum jam fuerit lata; sed quod, hostibus ubique imminentibus & ingruentibus, tam tristis fuerit & acerba rerum facies, ut omnis spes vitæ decollaverit: Egregia sunt quæ ad hunc locum commentatur *Aretius* Commentar. in N. T. pag. 182. Tom. II. Narratur in hoc versu magnitudo afflictionis; Magnitudo tribus constat membris, Primum, gravatus fui supra vires, metaphora est in voce ἐβαρύνθη, dicuntur enim gravari, quibus onus majus imponitur, ut si puero viri adulti onus imponas; est ideo sensus, impar fuit afflictio viribus meis: secundo ad magnitudinem facit, quod Paulus dubitavit de vita, magis igitur de adventu suo ad Corinthios, modeste autem loquitur de vitæ desperatione, cum illam vocat dubitationem; sed hæc & illa ex carnis imbecillitate nascebatur, quo admonemur, etiam sanctissimas in hac vita interdum dubitatione, diffidentia & aliis infirmitatibus laborare. Tertiò, sententiam, inquit, mortis habebamus; gradatione evehit orationem. Primò, vires superavit; Secundò de vita dubitavit; Tertiò mortem ipsam sibi proposuit, modo imminentem. Proponebat sibi animo vir sanctissimus, omnia pericula, quæ Ephesi in illo tumultu Demetrii subierat, quæ tanta erant, ingruentibus ab omni parte inimicis, ut nullam amplius elabendi spem conciperet, nec ubi salutem inveniret, perspicere posset. Opibus valebat cum asseclis Demetrius, qui haud dubie, ut è medio tolleret lucri & superstitionis everforem, judices argento corrumpere studebat, dum alii superstitione moti omni-

bus viribus id agebant, ut Paulus bestiis objiceretur. Ita sæpe viri sanctissimi tanta imbecillitate & fluctuatione premuntur, ut qui antea sæpius omnia pericula & mortem spreverant, animo alia occasione despondeant, vel imbecillitatem agnoscant suam, & ad solum Dei præsidium recurrant.

§. XII.

Examinandus & illustrandus adhuc nobis remanet locus 2. Tim. 4. 17. *Dominus mihi autem adstitit, & corroboravit me, ut per me doctrina Christi confirmaretur, omnesque audirent gentes, & liberatus sum ex ore Leonis.* Antequam autem ad rem ipsam accedamus, monendum secundam Epistolam ad Timotheum omnium Epistolarum Pauli esse ultimam, quod etiam facile colligimus ex iis quæ habentur 2. Tim. 4. 6. ubi Apostolus de instante è vita excessu diserte loquitur, & hæc haud dubie etiam est ratio, quare *Ufferius, Lud. Capellus, Pearsonius, Millius*, alique eam omnibus reliquis postponent, ut id videre est in ordine librorum N. T. Commentar. Crit. ad libros Novi Fœderis à *Rumpæo* adornato. p. 122. Per Leonem Patres communiter ut & posterioris ætatis interpretes propemodum omnes Neronem, aut Helium Cæsareanum intelligunt, cui omnem rerum summam, dum Româ abesset & in Græciam demigravit, ita tradiderat Cæsar, ut homines puniendi, necandi, bonaque proscribendi potestatem ei imprudens committeret. Sed pace omnium illorum, qui ad hanc declinarunt sententiam, hoc loco nec Nero nec Helias Cæsareanus potest intelligi, cum Paulus liber non esset, sed in vinculis

culis detentus ut ipse fatetur 2. Tim. 1. 8. & proxime ut libamen effundendus; nec concipio quomodo doctiss. *Job. Pearsonius* Annal. Paulin. p. 24. putet Helium Cæsareanum hoc loco indigitari. Verum quidem, ut jam supra monitum, malis & sanguinem sitientibus hominibus sæpius bestiarum, leonum præsertim, nomina fuisse imposita, quæ loquendi ratio omnibus linguis familiaris est; sed hoc tamen non impedit quo minus dicamus, quod etiam hoc loco æque ac 1. Cor. 15. 32. verba Apostoli possint ad literam intelligi; ego quidem, si sensus metaphoricus admittendus fuisset, potius per *Leonem Alexandrum*, infensissimum Pauli inimicum subintelligendum esse censerem: sed neutrum placet, & si non omnia fallunt, non Leo metaphoricus, sed naturalis intelligendus est, cui haud dubie in pugna publice dilacerandus proponi debuerat. Quæ hoc loco Paulus recenset haud dubie Romæ gesta sunt, & pro loci & temporis illius circumstantia intelligenda, hinc ergo lubens in hujus loci explicatione *Mosheimio* assentio, qui in *Cogitationib.* ad Novi Fœderis locos *Selectiores* Lib. I. p. 209. hæc habet. *Longius igitur progrediendum esse arbitror, hasque Pauli voces non figurate, quod volunt interpretes, sed proprie vereque accipi debere conjicio, ita ut Paulus significaverit, quod ex grandi periculo emerferit, atque simul periculi naturam significaverit. Rem omnem quemadmodum eam contingere potuisse suspicor, exponam. Paulus, quod Christiana dogmata per urbem propagaverat correptus & in carcerem dejectus erat; Quumque de sententia nollet decedere, statim à Judice inter eos referebatur qui proximo quod populo Romano exhibendum munere bestiis objiciendi essent. Dum tem-*

pus

pus expectatur spectaculi, amici, quos in aula Caesaris Paulum habuisse constat, Phil. 4. 22. causam ejus agunt apud proceres, hominemque non statim condemnandum inculcant. Mos illis geritur & homo sanctissimus pro se verba facere jubetur, quo ille negotio divina virtute adjutus, tam belle, dextreque fungitur, ut judices nihil eum commisisse tam immani supplicio dignum pronuntient; eumque sic ex ore Leonis eripiant, nihilominus tamen in carcere detinebatur, dum Imperator ipse de hac re erudiatur, & quid fieri velit, denuntiet. Hæc à Viro Celeberrimo sua se simplicitate & verisimilitudine ita commendant, ut omnibus reliquis de hoc datis explicationibus merito anteferenda videantur.

§. XIII.

Si jam hæc quæ de Paulo Apostolo breviter dicta sunt, sedata mente pensitemus, nobis verum exemplar digni doctoris Evangelici & Apostoli Jesu Christi ob oculos poni cernimus: Perpetuis Vir sanctissimus expositus erat singulis diebus, imo singulis horis maximisque vitæ periculis, nihilominus tamen non relinquebat officium demandatum, non vitabat loca, quæ noverat periculis proxima, & nomen Christi perpetua alacritate ubique prædicabat, imò tantum est hoc pietatis, fervoris, alacritatis & perpetui laboris exemplar, ut plurimi qui servi Christi audiunt vix credere possint, Virum talem, qualis Paulus fuit, existere potuisse. Sit ergo hic gentium doctor perpetuum exemplar omnibus, qui ministri Dei, servi Jesu Christi ejusque gregis custo-

custodes sunt constituti, & quoties ærumnæ vel adversitates illis modicæ obveniunt, Pauli exemplo, onus ferre & sapere discant, atque vestigia ejus patienti animo sequi & premere ne erubescant. Quam longè autem ab hoc fervoris, fidei & patientiæ exemplari illi sunt remoti, qui ab omni periculo remoti gregem Domini somnolenti pascunt, qui magis id curant, ut tranquilli vivant, & rem familiarem egregie augeant, quam ut oves aberrantes reducant, morbidas sanent, inertes instruant, tenellos foveant, & morientes refocillent. Obversetur ideò omnibus gregis Domini pastoribus Pauli Doctoris exemplum, in pietate, in laboris tolerantia, in spe & fide, ut testimonio bonæ conscientiæ alacri facie possint expectare adventum *φαινερωθέντος ἀρχιποίμενος* Jesu Christi Domini nostri.

Videmus etiam, quanta sit vis veritatis in cordibus fidelium per Spiritum Sanctum confirmatis, hæc timorem & metum omnem pellit, & carnis prætextus ex mente proscribit, ut Dominum etiam in omnibus periculis & in morte ipsa alacriter & constanter ament & profiteantur, & hinc obsignati exclamant cum Paulo, *quis nos separabit à dilectione Christi, num afflictio, num angustia?* &c. Rom. 8. 35. Revolvant apud se consolationem Apostoli, cum ait, *levis & illicò præteriens est afflictio nostra, & operatur in nobis excellens pondus gloriæ.* 2. Cor. 4. 17.

Stet ergo firmum unicuique nostrum propositum, Christum amare & sequi omni tempore & vitæ statu, subeamus prompto & patienti animo

mo tribulationes , quas divina manus nobis imponet , sequamur Dominum per angustiam , ut ad eum contendamus ad gloriam. Respiciamus semper futuram coronam fidelibus propositam , sic erimus beati in vita & morte , & certi gloriæ hæredes in cœlo.

